

İLHAMİ ALGÖR • Aziz İnsanlık

İLHAMİ ALGÖR 1955'te İstanbul Suriçi'nde doğdu. Kitapları: *Çanakkale Yalı Hanı ve Han Sakinleri* (Everest Yayınları, 2007), *Karabakal Ötüyor* (Everest Yayınları, 2008), *Ma Sekerdo Kardeş?* (Doğan Kitap; 2010; İletişim Yayınları, 2018), *Kalfa ile Kıralıça* (İletişim Yayınları, 2013), *Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku* (İletişim Yayınları, 2014), *Albayım Beni Nezahat ile Evlendir* (İletişim Yayınları, 2015), *İlkircikli Biricik* (İletişim Yayınları, 2015), *Hisli Kirpi* (İletişim Yayınları, 2021), *Aziz İnsanlık - Okumalar, Değimmeler* (İletişim Yayınları, 2024).

İletişim Yayınları 3417 • Bugünün Kitapları 291

ISBN-13: 978-975-05-3649-6

© 2024 İletişim Yayıncılık A.Ş. / I. BASIM

1. Baskı 2024, İstanbul

EDITÖR Emre Bayın

KAPAK ve KAPAK İLLÜSTRASYONU Seda Mit

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Berkay Üzüm

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İLHAMİ ALGÖR

Aziz İnsanlık

Okumalar, Değınmeler

Lafı dolandırdığımın farkındayım. Dolana dolana gitmeyi seviyorum. "Bir an önce" ciler için sıkıcıyım, biliyorum. Fakat adabınca dolanabilirsem, belki "du'bakalım" cıların duasını alırım.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Süzgeç ve Eskizler	11
Ceviz Ağacı ve Muhacir	16
“Fesi Düşürmeden”	20
Binbir Gece ile Kırılıça	24
Eski Dünyalar - Yeni Dünyalar	29
Ölümden Sonra Başka Hayat... ..	34
Milli Edebiyat, “Sizinkiler Evde mi?”	38
Köleler ve Kanon	43
Cinler ve Tanrılar	47
“Onbinlerce Dört Ayaklı”	52
“Derinlerdeki Sular Kurduğunda”	57
Yastıkname	62
Japon Milliyetçileri ve Karnaval	67
Efendi, Otantik ve Sahici	71
Fersudenin Kenarı	76
“Birbirimizi Tanımadan Evleniyoruz”	80
Muhiddin, Chapman, Tahirih	84
Seneler ve Sene: 1942	89
Yıkıntı ve Yanık Kibritler	94
Çizikler ve Romantikler	99
İyi Seneler Yetimler	103

“Gündelik Hayatın Zevklerine Uygun”	108
Gecikmenin Faydaları ve Normları	113
Bir Nakıs Teşebbüs	118
Uzayı Kurcalamanın Hileleri	123
Aydaki Erkeğin Arkasındaki Kadın	127
Deprem ve Uzak Akrabalar	132
“Memlekette Tek Doğru” ve Kibir	138
Küçük “b” ve Fil Hortumu	144
Ciddiyet ve “Tırıs Gider”	148
Demir Leydi ve Neoliberalizm	154
“İhtiyar Muhabbetleri”	159
Günah ve Kırık Burun	164
Yol Uzun Usta...	169
“Direği Devirip Teli Çaldınız”	173
“Neden Oy Vereyim?”	178
Diziler, Romanlar, Filmler	183
Edebiyat, Mikro Tarih, Annie Ernaux	188
Biraz Yalı Hanı, Biraz Dersim	194
Şekspir ve “Soylu Vaşşı”ler	199
Boktan Taşıyıcı Direkler	205
Ortaya Karışık Bir Yazı	209
Atlar “L” Gider	213
Deli Dolu muydu Osman Bey?	217
Mikhael Kosses’i Nasıl Bilirsiniz?	222
Kim Açtı Yeniçağ’ın Kapılarını?	227
“Sultan Selim Yav”	232
Kalfa ile Büyük İskender	238
Çokdilli İskender Anlatıları	243
“Leydi Sapiens” ve Erkek Kafası	248
Papazlar ile Kadınlar	252
Venceremos! Kırılım Zincirlerimizi!	257
“Türkiye Gibi Adam”	262
Halka Tatlısı ve Geyikli Halılar	266
“Zalimi Sevme Huyu”	270

Önsöz

Kitapta yer alan yazılar, 2022-2023 yıllarında P24 Blog adresinde “Okumalar, Değınmeler” başlığı altında yayınlanan haftalık yazılardır. Yazıların toplamına “düşünme çabası” diyebiliriz.

Haftada bir yayımlanan yazıların, hepsinin aynı anda el altında ve peşpeşe okunabilir olması sıkıcı bir etki yapabilir. Kıymetli okurdan beklentilerini düşük tutmasını dilerim.

P24 yazılarına okurlardan gelen bazı notlara bu yazılar kitaplaşırken cevap vermeye çalıştım.

Yazılarda değindiğim kitapların yazarlarına, çevirmenlerine, matbaacısına, akademik makale yazarlarına teşekkür ederim. Web sitelerinin kitap tanıtım bölümlerinde, kitabın önsözüne, tadımlık okuma parçalarına yer veren yayınevlerine, kamuya açık kaynak sunan ilgi, düşünüş alanlarına teşekkür ederim.

Mesut Varlık ve Elif Karalar’a bu yazıların kitaplaşması sürecindeki ilgileri, emekleri ve misafirperverlikleri için bahusus teşekkür ederim.

Selam sevgiyinen...

Ilhami

Süzgeç ve Eskizler

İki hikâye okudum: *Yok Yolcu* (Kamil Erdem) ve *İzmir Postası'nın Adamları* (Ahmet Büke).

Kitap tanıtımı yapmayacağım. Hikâyelere dair edebi değerlendirmelerim olmayacak. Edebi değerlendirme dediğin, sadece anlatının/metnin içinde dolaşmak, ne söylediğine, nasıl söylediğine dair yorumlarda bulunmaktan ibaret değil bence. Yazarın önceki kitaplarını da okumuş olmak gerekir. Kitapların aralarındaki ilişkiye/ilintiye vâkıf olmak gerekir. Metinlerde yaratılan dünyaları, kişilikleri, aralarındaki ilişkileri kavrayabilmek gerekir.

Herkes hayat dediğimiz, sonraları tarih olan bir süzgeçten geçiyor. Kuşaklar arasında süzgeç farkı var. Acaba yazarın metinleri, tarihsel akışın neresine denk düşüyor, nasıl etkileniyor, düşünmüş ve ifade biçimi nerelerden süzülüyor?

Mesela Orhan Koçak bir yazısında, Behice Boran'ın Sabahattin Ali'nin *Kürk Mantolu Madonna*'sını “toplumsal meseleler ile ilgilenmekten uzak küçük burjuva edebiyatı” olarak tanımladığına değindi. Boran'ın eleştiri cümlesi tam olarak böyle değil

*Herkes hayat
dediğimiz,
sonraları
tarih olan
bir süzgeçten
geçiyor.*

di ama benim aklımda kalan bu. “Toplumsal meseleler” kavramı hassas konudur. Kavramın kaba kullanımı halinde özgürlükleri sınırlarsınız.

Söylemek istediğim şu: Derinlikli edebi değerlendirme beni aşar. Bu nedenle “Okumalar, Değınmeler” başlığını tercih ettim. Eskiz çizer gibi değineceğim. Eskiz, bütünü ince ayrıntıları ile aktarmaz, fakat bütüne dair bir fikir verebilir. Benim eskizlerim biraz öznel. “İlhamice” de diyebiliriz.

Kamil Erdem’in üçüncü öykü kitabı olan *Yok Yolcu’su*, 2022’nin Sait Faik Hikâye Armağanı’nı aldı. Kamil Erdem 1945, ben 1955 doğumluyum. İkimiz de gezegendeki vaktimizin büyük bölümünü 20. yüzyılda geçirdik. Kamil Erdem’in metinlerinde duyabileceğiniz şarkı, türküler 20. yüzyılın sesleridir. (Ve önceki yüzyılların tortularını, izlerini de barındırırlar.)

“Duyabileceđiniz” dedim. Bilerek dedim. Erdem, “*Sabah oldu, sabah oldu, cigaram yanmaz oldu*” diye bir türküden söz ettiğinde, türküyü biliyorsanız sesini duyarsınız. O sesi çağırın duyguyu da duyarsınız. Bilmiyorsanız orada sadece 7 kelime vardır.

Acaba Kamil Erdem’in metinlerindeki şarkı ve türkülerin, müzikallığın, metnin toplam örüntüsünün sesi ile ilintisi var mıdır? Metnin toplam örüntüsü dediğim, kelime tercihleri, cümle kuruluşları ve anlatımın içeriği, içeriğin akışı, bükülüşü, susuşu... Sormak kolay, cevaplamak zor.

Şu paragrafı seviyorum:

Öykümü, patates soyma biçimimi, kafamdaki kargaşayı okumak istemezler. Kimi basit bulur bunları, gereksiz. İsterler ki bir eylem anlatayım. Meraklansınlar, öfkeleninler, kahramanlara acınsınlar, nefret etsinler, kendilerini onların yerine koysunlar. Ama işte ne yazık ki şu anda, patates soyma işiyle meşgulüm. Hayatımda başka bir şey yok.¹

Yukarıdaki satırların altını çizdim. Yanımda kurşun kalemim yoktu, hayalen çizdim. Bazı okuyucuların satır altı çizmeyi sev-

1 Kamil Erdem, “Sıradan Bir Akşam”, *Yok Yolcu*, Sel Yayınları, İstanbul, 2021.